

INVENTARISSEN VAN
DE INBOEDELSEN IN DE VERBLIJVEN
VAN DE ORANJES
en daarmede gelijk te stellen stukken
1567—1795

Bewerkt door
S. W. A. Drossaers
en
Th. H. Lunsingh Scheurleer

Eerste Deel
Inventarissen Nassau-Oranje
1567-1712

's-Gravenhage
Verkrijgbaar bij MARTINUS NIJHOFF
1974

INVENTARIS VAN HET STADHOUDERLIJK KWARTIER EN HET HUIS IN HET NOORDEINDE (OUDE HOF) 1632

INLEIDING

Het Stadhouderskwartier

Van ouds hadden de stadhouders van de graven van Holland hun woonplaats in een der bijgebouwen van het Grafelijke Hof op het Binnenhof.¹ Op het laatst van de 16e eeuw is dit nader te preciseren tot de plaats, waar nu de Eerste Kamer zetelt, de vierkante toren aan het Buitenhof staat en het gebouw, dat op de grens tussen het Binnen- en het Buitenhof stond van de toren tot de stadhouderspoort. Prins Maurits, die er na 1584 zijn residentie kreeg, liet tussen 1592 en 1598 de thans nog bestaande, vijf verdiepingen hoge, toren bouwen, waarvoor een oud vierkant gebouw gesloopt werd. Omstreeks 1620 liet hij het gebouw tussen Binnen- en Buitenhof vervangen door het huidige, voor zover het zich van de toren af gerekend uitstrekt over een breedte van 9 vensters. Het hierbij aansluitende gebouw met een breedte van 4 vensters werd in 1677 toegevoegd.

Langs de Vijver strekte het stadhouderskwartier tot aan de voormalige Hofkapel, later Franse kerk, die zich ter hoogte van de Ridderzaal bevond. De stadhouder bewoonde zowel langs het Buitenhof als langs de Vijver de verdiepingen. Gelijkvloers hadden langs de Vijver de Staten van Holland hun vergaderzaal, langs het Buitenhof zaten daar Gecommitteerde Raden, het corps de garde en de secretarie van Holland. Voor Frederik Hendrik met zijn gezin en de grote staat die hij voerde, was nieuwe uitbreiding noodzakelijk. Deze bestond uit het gebouw tussen de toren en de Vijver en was blijkens de inventaris in 1632 tot stand gekomen. Vandaar de grote aankopen van meubels, behangsels en stoffen in de jaren 1632 tot 1634. Mary Stuart kreeg bij haar komst in Holland in 1642 enige appartementen toegewezen tussen de kapel en de toren. In 1648 werd een bestek gemaakt voor drie ineenlopende kamers aan de zuidzijde van het kwartier van Willem II. Het speelhuis stond in de tuin, die prins Maurits, naar ontwerp van Jacob de Gheyn, had laten aanleggen ten zuiden van de stadhouderspoort aan de buitenkant van de hofgracht. Door een muur en een sloot was hij van het tegenwoordige Buitenhof afgescheiden.²

Het Oude Hof in het Noordeinde

De oorsprong van het stadhouderskwartier verblijf in het Noordeinde is een particuliere woning, in 1533 gebouwd voor Willem Goudt, rentmeester-generaal van Noord-Holland.³ In 1566 was zij eigendom van Adriana van Persijn, weduwe van Quirijn Weytsen, heer van Brandwijk, en haar broer Pieter. Hieraan had het huis de naam Huis Brandwijk te danken, die het nog lang behield. Na de dood van de vrouwe van Brandwijk werd het huis verhuurd aan de graaf van Hohenlohe, later (1595) echtgenoot van Maria van Oranje. Deze deed er in 1591 afstand van, toen de Staten van Holland er het oog op lieten vallen als woning voor Louise de Coligny. In 1595 werd het huis eigendom van de Staten, die het in 1609 aan Frederik Hendrik schonken. Deze was in 1597 in militaire dienst getreden, in het gevolg van prins Maurits, nadat hij zijn studietijd, tijdens een verblijf van 3 jaar te Leiden, achter de rug had. In 1598 ging hij met een jaar verlof met Louise de Coligny naar Parijs. Louise de Coligny bleef er tot 1603. In 1620 verliet zij de Republiek en overleed in hetzelfde jaar.

1. A. Ising, *Het Binnenhof te 's-Gravenhage in plaat en schrift*. Den Haag 1879. C. H. Peters, *De landsgebouwen te 's-Gravenhage*. Den Haag 1891. A. Ising, *Het Hof te 's-Gravenhage. De prins van Oranje op het stadhouderskwartier*. Den Haag 1898. G. G. Calkoen, *Het Binnenhof van 1247-1747*. In: *Jaarboek Die Haghe* 1902, 129 e.v. Beschrijving van de grafelijke zalen op het Binnenhof te 's-Gravenhage, in opdracht van den minister van Waterstaat bewerkt door de Commissie van Advies en uitgegeven door de Maatschappij tot bevordering van de bouwkunst. Den Haag 1907.

2. A. G. Bienfait, *Oude Hollandsche tuinen*. Den Haag 1943, 40 e.v. afb. 42, 43.

3. D. F. Slothouwer, *De paleizen van Frederik Hendrik*. Leiden 1945, 134-178.

- 548 Drieëndertich stucken terre siglate, soo potten, kannekens, schotelkens van diverse fatsoen.

De middelste planck.

- 549 Vijftich porceleyne boterschotelkens off teljooren.
 550 Derthien fruytschotelen van diverse fatsoen van porceleyn.
 551 Twaelff stucken porceleyn, soo flesschen, potten met decksels als kannekens van diversch fatsoen.
 552 Seventien po[r]celeyne koppen van diverse fatsoen ende groote.
 553 Sesendetwintich stucken, soo potten, kannekens, kopkens van terra siglata.

De derde richel off planck.

- 554 Tweeëndeveertich porceleyne confijt- off fruytschotelkens.
 555 Eenendetwintich porceleyne kannekens, potten, lampetten, fleskens van diverse fatsoenen ende groote, daeronder vier stuckxkens met vergulde randen ende decksels.
 556 Een porceleyn kopken met twee vergulde ooren ende voet.
 557 Een vergulde schroeff om porceleyne schotelkens op te setten.
 558 Twee groote flesschen met dubbelde buycken.
 559 Twaelff porceleyne fruytschotelen, wat cleynder als de voors. derthien.
 560 Elff porceleyne fruytschotelen, wat dieper als de voors. ende wat cleynder.
 561 Achten porceleyne kopkens van diverse groote ende fatsoen ende verscheyde coleuren.
 562 Een copken van eenen rhinoceros.
 563 Dertich cleyne pottelkens ende kannekens van tarra siglata.
 564 Twee albaster blompotten.
 565 Ses achtcantige gautieren off teljooren, vergult op rooden lacken grondt.
 566 Eenendetwintich Indiaensche schotelkens ende schaelkens van diversch fatsoen.
 567 Twee Jappaensche soutvaten.

Neffens den schoorsteen op de drie richels off plancken.

- 568 Drie witte aerde beckens van verscheyde groote van Fontaineblau.
 569 Twee witte aerde lampetten van 'tselve stoff.
 570 Drie lampetten, boven met hantvatten, van diversch fatsoen ende stoff als voors.
 571 Twee soutvatten van deselve stoffe met een azijnpotteken.
 572 Negenendetwintich kleyne stuckxkens porceleyn, op 't middelste bert, van diverse groote ende fatsoenen.
 573 Sesendedertich kleyne porceleyne kopkens, schaelkens, op 't leechste bert, van diverse groote.
 574 Twee backen van binnen vergult, zijnde Indiaensch werck.
 575 Eenen Indiaenschen stroyen korff met lack binnen.

562 Kopje vervaardigd van rhinoceroshoorn. De hoorn van de eenhoorn en die van de rhinoceros (als een werkelijk bestaande eenhoorn) stond in hoog aanzien vanwege de magische geneeskrachtige werking welke men eraan toeschreef bij vergiftiging, hartzwakte en infectie. Bekers hiervan vervaardigd zouden deze geneeskracht overbrengen op hun inhoud (Van Andel, 15, 21; Van de Wall, 15 noot 1).

INVENTARISSEN VAN
DE INBOEDELSEN IN DE VERBLIJVEN
VAN DE ORANJES
en daarmede gelijk te stellen stukken
1567—1795

Bewerkt door
S. W. A. Drossaers
en
Th. H. Lunsingh Scheurleer

Tweede Deel
Inventarissen Nassau-Dietz
en Nassau-Dietz-Oranje
1587-1763

S2

's-Gravenhage

Verkrijgbaar bij MARTINUS NIJHOFF

1974

Landen en Verkeers
Provinciaal Genootschap van
Kunsten en Wetenschappen in
Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch

AFGELEGGEN
D. 10. 10. 1974
UNIVERSITEIT VAN TILBURG

INVENTARIS VAN HET KABINET VAN ZELDZAAMHEDEN

1760

II¹

Nadere inventaris, benevens derzelve bijgevoegde taxatie, van de rariteiten overgegeven in het kabinet der natuurlijk en door kunst gemaakte zeldzaamheden van zijne doorlugtigste hoogheit den heere prince van Oranje en Nassauw etc. etc. etc., berustende onder de bewaring van den directeur Vosmaer.

1	Een van yvoor gemaakt Chinees scheepje	<i>f</i>	25.—
2	Een dito kleinder	„	15.—
3	Model der porceleine toorn van China van parlamour	„	15.—
4	Een van hout gesnede kunststuk	„	10.—
5	Een Indiaanse sabel in een zwart verlakte scheede	„	5. 5
6	Een dito ponjard met een verzilverde en vergulde ijzere greep	„	5. 5
7	Een dito breede kris met een zilververgulde greep met email etc.	„	15.15
8	Een gedamasseerde zabel met een houte met goud ingelegde greep en root flueele scheede met goud, circa 10 ons à 39 gld.	„	390.—
9	Twee dito krisse en derzelve scheede met goud etc., circa 6 ons à 23 gld.	„	138.—
10	Een Europeïsche hartsvanger met een goude greep etc., circa 12 ons à 37 gld.	„	444.—
11	Een Indiaanse gedamasseerde zabel met zilver	„	10.10
12	Een hartsvanger met zilver etc.	„	19. 5
13	Een porceleyne inkt- en zantkoker etc., verlakte voet	„	5. 5
14	Een besnede rinoceroshoorn	„	5. 5
15	Een yvoor Indiaans dragend beeldje	}	1.10
16	Een albasterde steen, verbeeldende een boek		
			<i>f</i> 1105.—

Memorie van Suratse curiositeiten

door den directeur-generael Julius Valentin Stein van Gollennesse^a aen den heere Van der Vorm gezonden en op den 25 july 1754 door denzelven heere Van der Vorm aen haere koninklijke hoogheid gepresenteert en overgegeeven.

1. Den Haag, Koninklijk Huisarchief. Inventaris A 17, 46 III, Nr. 14. Oorspronkelijk. 1 katern. De nummering is de oorspronkelijke.

9 1 Exemplaar waarschijnlijk in het Rijksmuseum voor Volkenkunde te Leiden (360–6021). (Pott, 152; cat tent. 150 jaar 1966, Nr. 183).

a. Julius Valentijn Stein van Gollennesse, geboren in Zweden, kwam in 1723 in Indië als militair in dienst van de kamer Amsterdam, ging over in civiele dienst, was van 1734–1742 commandeur van Malabar (Cochin), van 1742–1752 gouverneur en directeur van Ceylon en van 1751 tot zijn dood in 1755 directeur-generaal te Batavia (Wijnaendts van Resandt, 74 e.v.).

Sieraed van eene heidensche^a vrou.

1	Een daminie of goude hooftsieraed, met fijne paerlen en roode steentjes gegarneert	f	155.—
2	Een p[aa]r jaal of groote goude oorringen, met fijne paerlen, roode en groene steentjes beset	„	105.—
3	Een tullie of goude tabletje om den hals	„	27.—
4	Een hansilie of goude halsband, gegarneert met fijne paerlen, roode, groene en witte steenen	„	120.—
5	Een kallyantie, een soort van karkant, bestaende uit fijne paerlen, roode en groene steentjes in goud gevat	„	97.—
6	Een jung-malha of langwerpige goude koraelen, een tour drie dik	„	34.—
7	Eenige ringen met kettings daeraen, zijnde vier goude ringen hangende aen een goude roos, met zes kettingjes voor de rechter- en vier dito voor de linkerhand, met groene, roode en andere steenen	„	54.—
8	Tsjenden tsurie of armringen, zilvere overtoogen met goud	„	40.—
9	Tsurie rhebhedaar of armringen, zilver overtoogen met goud, van boven met goude trosjes	„	80.—
10	Veertien stuks tsjuries of armringen van kret in goud gevat	„	112.—
11	Haersankel of zilvere ketting voor de beenen	„	21.—

Sieraed voor een Moorsche^a vrou.

12	Een schesful of goude haarroos, gegarneert met fijne paerlen, roode en groene steenen	„	50.—
13	Een paar goude oorringen met fijne paerlen en roode steenen	„	80.—
14	Een toesie of ketting van achtkante goude korealen, twee dik	„	21.—
15	Een dugdughie of goude borstroos met eene paerel, roode en groene steentjes	„	30.—
16	Bedie malla of goude geregene koraelen, vier dik	„	180.—
17	Acht goude ringen, een met een spiegel ^a , een met drie roode en twee groene steentjes ^b , een met vier roode en een groen steentje ^c , een met een groen steentje, een met drie roode en een groen steentje ^d , een met een paers steentje ^e en twee, ieder met een rood steentje ^f	„	40.—

a. Heiden – lees: Hindoe; Moor – lees: Mohammedaan.

1 Rijksmuseum, Nr. N.M. 7064 (cat. tent. 150 jaar 1966, Nr. 139).

2 Rijksmuseum, Nr. N.M. 7057 (cat. tent. 150 jaar 1966, Nr. 140).

3 Rijksmuseum, Nr. N.M. 7071 (cat. tent. 150 jaar 1966, Nr. 141).

4 Rijksmuseum, Nr. N.M. 7081 (cat. tent. 150 jaar 1966, Nr. 142).

5 Rijksmuseum, Nr. N.M. 7066 (cat. tent. 150 jaar 1966, Nr. 143).

6 Rijksmuseum, Nr. N.M. 7067 (cat. tent. 150 jaar 1966, Nr. 144).

7 Rijksmuseum, Nrs. N.M. 7069, 7072, 7075 (cat. tent. 150 jaar 1966, Nr. 145).

8 Rijksmuseum, Nr. N.M. 7052 (cat. tent. 150 jaar 1966, Nr. 146).

9 Rijksmuseum, Nr. N.M. 7051 (cat. tent. 150 jaar 1966, Nr. 147).

10 Rijksmuseum, Nr. N.M. 7053 (cat. tent. 150 jaar 1966, Nr. 148).

11 Rijksmuseum, Nr. N.M. 7089 (cat. tent. 150 jaar 1966, Nr. 149).

12 Rijksmuseum, Nr. N.M. 7056 (cat. tent. 150 jaar 1966, Nr. 150).

13 Rijksmuseum, Nr. N.M. 7058 (cat. tent. 150 jaar 1966, Nr. 151).

15 Rijksmuseum, Nr. N.M. 7073 (cat. tent. 150 jaar 1966, Nr. 152).

17 a. Rijksmuseum, Nr. N.M. 7078 of 7079.

b. Rijksmuseum, Nr. N.M. 7070 of 7077.

c. Rijksmuseum, Nr. N.M. 7070 of 7077.

d. Rijksmuseum, Nr. N.M. 7070 of 7077.

e. Rijksmuseum, Nr. N.M. 7076.

f. Een van beide Rijksmuseum, Nr. N.M. 7080 (cat. tent. 150 jaar 1966, Nr. 153).